

Linguistic Variation in the Minimalist Framework

ANNA PARADÍS

Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana
anna.paradis@uab.cat

PICALLO, Carme (ed): *Linguistic Variation in the Minimalist Framework*, Oxford: Oxford University Press, 2014

Sembla paradoxal que els humans compartim la facultat del llenguatge però alhora hi hagi tanta diversitat entre llengües. La variació no és un conjunt d'arbitrarietats sinó que és consubstancial a la capacitat lingüística humana. Com es pot donar compte del fet que hi hagi tantes diferències entre llengües si totes són materialitzacions d'una Gramàtica Universal (GU)? Per què un sistema òptim hauria d'expressar tanta diversitat? Per què existeix la variació lingüística, i quins en són els eixos?

En aquest volum¹ s'exploren aquestes qüestions des del marc del Programa Minimalista (CHOMSKY 1995) i s'examina la funció dels paràmetres en la variació sintàctica. Els autors adopten diferents perspectives sobre la possible naturalesa de les diverses restriccions i la incidència que aquestes poden tenir en el sistema lingüístic. Tal com indica Picallo en el capítol introductori, el llibre es divideix en dues parts separades segons la posició adoptada pels diversos autors envers el supòsit de si la variació està determinada fortament o no per factors sintàctics, que equivaldria a considerar si la noció teòrica de paràmetre pot ser mantinguda tal com tradicionalment ha estat entesa en el marc de Principis i Paràmetres (P&P).

A la introducció, Picallo examina aquest marc teòric i indica l'avenç conceptual que implicà el bandejament de les regles específiques postulades per la Gramàtica Generativa Transformacional, fet que permeté analitzar més eficaçment la variació lingüística i alhora contribuí a aprofundir en el coneixement sobre la uniformitat entre les diferents llengües, atenent als principis comuns i generals de computació. Picallo ofereix un resum de les diverses propostes que conformen el volum i assenyalava els aspectes que s'hi analitzen. Un dels temes tractats és què és i on caldria situar la variació. Els paràmetres s'han de correlacionar amb els principis de la GU? Tal com constata Picallo, es fa difícil discernir entre allò que pertany a la dotació genètica i el que correspon a les restriccions generals i independents del llenguatge. Molts dels autors assumeixen un dispositiu innat per a la facultat del llenguatge, associat a l'opció microparamètrica, que permet concebre una GU infraespecificada, que només contindria les operacions sintàctiques bàsi-

1. Aquest llibre es basa en el workshop *Linguistic Variation in the Minimalist Framework* celebrat a la Casa de la Convalescència (Barcelona) els 14 i 15 de gener del 2010.

ques i els primitius lingüístics, i sostenen que el *locus* de la variació s'inclouria en la morfofonologia de les llengües naturals, a les interfícies, és a dir, als components encarregats de l'externalització del llenguatge, entre la sintaxi restringida —i.e. el sistema computacional recursiu— i la sintaxi àmplia —que inclou els sistemes articuladori/perceptual i conceptual (HAUSER *et al* 2002).

El primer bloc, en què es defensa la noció teòrica de paràmetre, s'inicia amb un article de Rizzi, que ofereix una solució al conflicte de P&P de no separar el format del paràmetre —restrictiu i d'opcions binàries— del locus que ocupa, que ofereix més espai per a la variació. El canvi que proposa és expressar els paràmetres no en els principis —invariants i restrictius— sinó en el lèxic funcional. La variació sintàctica seria deguda als trets morfosintàctics expressats en els ítems del lèxic funcional, que actuarien com a instructors de les operacions sintàctiques bàsiques: fusió, moviment i *Spell-Out*.

Baker se centra en un dels aspectes de la variació sintàctica: la teoria del cas morfològic —especialment, el cas estructural explícit. Baker estudia els patrons de l'assignació de Cas i la variació de la llicència de Cas. Proposa dues alternatives paramètriques possibles pel que fa al marcatge de Cas, depenent si s'aplica o no l'operació de concordança i si està relacionada amb l'assignació de Cas.

Holmberg i Roberts analitzen els rols dels tres factors del llenguatge —la Gramàtica Universal; l'experiència i els principis de computació i cognició— en la variació lingüística. Postulen que la variació paramètrica és una propietat emergent dels tres factors anteriors. Tant l'adquisició com l'evolució del llenguatge són fruit de la confluència d'aquests factors, que permeten assumir una GU infra-especificada. La variació no és part de l'especificació genètica, sinó que és el resultat de la interacció entre els mecanismes computacionals i certs principis inespecificats de la facultat del llenguatge. Sostenen que la variació s'explicaria per externalització i qüestionen que en la sintaxi estreta no hi pugui haver variació, atès que un mateix pensament pot ser expressat de dues maneres sintàctiques diferents...

Cardinaletti planteja, com Rizzi i en la línia de Borer (1984), que els paràmetres estan limitats a les propietats del lèxic funcional i que tenen, per tant, un impacte important en les operacions computacionals nuclears, hipòtesi que sosté amb els dos casos de variació microparamètrica que mostra sobre la sintaxi dels subjectes en italià estàndard i en algunes varietats nord-itàliques. Primerament, exposa la interacció resultant entre la posició del verb i la posició del subjecte, que cal analitzar des de la sintaxi i no només atribuir-la a qüestions semàntiques o fonològiques. En el segon cas, assenyalava que les llengües difereixen en els subjectes nuls del seu lèxic i que, el fet que utilitzin un pronom nul o explícit, quan tots dos són possibles, no correspon únicament a la sintaxi sinó que cal considerar també aspectes discursius.

Etxepare exposa un canvi diacrònic pel que fa a la distribució del cas datiu i les seves propietats de concordança en les varietats del nord-est del Basc. Aquest canvi no és atribuïble únicament a un microparàmetre sinó que cal afegir la com-

binació dels efectes dels tres factors bàsics: els factors externs —contacte amb el francès, la qual cosa desencadena una reanàlisi d'algunes preposicions del francès; les propietats estructurals internes de la GU — presents en el lexicó funcional— i les condicions generals d'eficiència de les computacions i representacions no específiques del llenguatge.

Starke presenta una nova aproximació a la teoria dels paràmetres, des de la nanosintaxi, fent derivar la variació des dels ítems lexicals i bandejant els marcadors notacionals «once lexical items are seen to spell out entire syntactic phrases, some lexemes will be bigger phrases, some will be smaller phrases.» (p. 140). La conjectura resultant és que aquestes diferències d'espai estructural són suficients per explicar la variació sintàctica, de manera que la sintaxi de dues llengües diferirà només depenent de l'espai estructural de les frases sintàctiques pronunciades pels seus elements lèxics.

El segon bloc comença amb un article de Boeckx en què, seguint Newmeyer (2005), bandeja rotundament la noció de paràmetre, «*le paràmetre est mort; vive le paràmetre*» (Henk van Riemsdijk citat per Boeckx, p. 165), ja que no és un objecte teòretic real sinó un epifenomen, i advoca per analitzar la variació des de la biolingüística i el minimalisme. Un dels punts que rebat de P&P és que, malgrat que representava una solució al problema de Plató, no resol, en realitat, el problema de l'adquisició del llenguatge. En la línia de Holmberg i Roberts, Boeckx assumeix una GU infraespecificada i sosté que la variació es deu, sovint, a factors extralingüístics, fet que converteix el *paràmetre* en una noció gairebé buida.

Adger imbrica la teoria sintàctica minimalista amb la sociolingüística i focalitza l'anàlisi en els factors interns individuals, que tenen un impacte en la tria d'una variant concreta en un context determinat, fet que il·lustra amb un cas variació pel que fa a la concordança entre subjecte i verb, a la població escocesa de Buckie. Adger assenyalava que la variació emergeix d'una infraespecificació de la relació entre conjunts de trets sintàctics i els seus exponents morfològics.

Barbiers analitza el fenomen del doblament en tant que font important de variació interlingüística i intralingüística, i propietat nuclear de la sintaxi de les llengües naturals. L'opcionalitat emergiria, no en el mòdul sintàctic, sinó en el mapatge (*mapping*) del mòdul sintàctic a la Forma Fonètica (FF). Les opcions de *Spell Out* a la forma fonètica constituïrien exemples gramaticals interns de variació lingüística. Ara bé, tal com remarca, cal tenir en compte que hi ha altres factors, externs a la gramàtica, que poden incidir també en la variació (e.g. sociolingüístics).

Un dels aspectes destacats d'aquest volum és el diàleg que s'estableix entre els dos blocs i entre les diferents contribucions, fet que permet copsar que les dues perspectives, per bé que oposades, de vegades poden arribar a ser complementàries. Cal destacar també l'esforç de l'editora, en el capítol que clou l'obra, per palesar el fil conductor del llibre, tenint en compte la diversitat i l'heterogeneïtat de les propostes presentades. Aquest volum és una eina de gran utilitat per a lingüistes interessats en la variació lingüística que vulguin conèixer les diverses pers-

pectives minimistes i busquin, alhora, aprofundir en l'estudi dels universals lingüístics.

BIBLIOGRAFIA

- BORER (1984): H. Borer, *Parametric Syntax. Case Studies in Semitic and Romance Languages*, Dordrecht: Foris.
- CHOMSKY (1995): N. Chomsky, *The Minimalist Program*, Cambridge: The MIT Press.
- HAUSER et al. (2002): M. Hauser, N. Chomsky i T. Fitch, «The Faculty of Language: What Is It, Who Has It, and How Did It Evolve», *Science* 198, 1569-1579.
- NEWMAYER (2005): F. Newmeyer, *Possible and Probable Languages: A Generative Perspective on Linguistic Typology*, Oxford-Nova York: Oxford University Press.

Mots nous en català. Una panoràmica geolectal

JAUME MARTÍ I LLOBET
 Universitat Pompeu Fabra, Barcelona
 jaume.marti@upf.edu

CABRÉ, M. Teresa; Ona DOMÈNECH, Rosa ESTOPÀ: *Mots nous en català / New words in Catalan. Una panoràmica geolectal / A diatopic view*. Amsterdam - Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 2014; «IVITRA Research in Linguistics and Literature» 7.

Mots nous en català presenta el resultat del treball continuat, al llarg de tres anys, de recerca dels neologismes apareguts a la premsa en català de gran difusió, treball que té la particularitat d'establir i presentar resultats comparatius entre diferents dialectes.

Aquesta recerca l'ha dut a terme la xarxa NEOXOC, constituïda per observatoris de neologia vinculats a diverses universitats de l'espai lingüístic català: Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, Universitat d'Alacant, Universitat d'Andorra, Universitat de Girona, Universitat de les Illes Balears, Universitat de Lleida, Universitat de Perpinyà Via Domícia i Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

La xarxa NEOXOC va ser creada sota l'impuls de l'Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra (OBNEO), un grup de recerca que funciona des